

Lausunto
Saija Benjamin, FT
Moninaisuuskasvatuksen dosentti, Oulun yliopisto
Vieraileva tutkija, Helsingin yliopisto

Kokonaisuutena toimenpideohjelma on selkeä ja kompakti. Toimenpiteet väkivaltaisen ekstremismin torjumiseksi tuovat ohjelman lisää vaikuttavuutta ennaltaehkäisytoimenpiteiden lisäksi.

Toimenpide 1. Lisätään tutkittua tietoa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja väkivaltaisesta ekstremismistä Suomessa.

- Tutkittua tietoa saataisiin enemmän ja systemaatisemmin, jos teemojen tutkimukseen olisi kohdistettu jokin pysyvä rahoituslähde sekä tutkimusta koordinoiva osaamiskeskus tai instituutti.

Toimenpide 14. Hyödynnetään nuorten osaamista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä.

- Nuorten osallistaminen ennaltaehkäisytoimintoihin on erittäin kannatettava toimenpide. Toimenpiteen toteutuksessa on varmistettava nuorten aito moninaisuus (myös maailmankatsomusten ja kotikunnan osalta) sekä eettiset näkökulmat liittyen esimerkiksi fasilitaattoreiden neutraliteettiin ja puolueettomuuteen nuoria kuultessa sekä nuorten tiedottamiseen siitä, millaisiin toimenpiteisiin osallistamisprosessin ansiosta mahdollisesti päädyttiin.

Toimenpide 30. Luodaan paikallisista viranomaistoimijoista valtakunnallinen yhteistyöverkosto.

- Toimenpide edellyttää viranomaistoimijoiden osaamisen ja ymmärryksen kehittämistä tematiikasta ja heidän osaamisensa jatkuvan kehittämisen mahdollistamista.

Toimenpide 32. Kehitetään paikallisen tason toimintamalleja.

- Toimenpiteessä mainitaan alueellisen yhteyshenkilön määrittäminen liittyen väkivaltaisen radikalisoitumisen tai ekstremismin huoltilanteisiin ja yhteistyöprosesseihin. On keskeistä varmistaa alueellisten yhteyshenkilöiden osaaminen ja ymmärrys tematiikasta sekä heidän osaamisensa jatkuva kehittäminen. Tällä hetkellä Suomessa ei ole määritelty tahoa esimerkiksi tämänkaltaiseen täydennyskoulutukseen. Myös tämän toimenpiteen laadukas toteuttaminen edellyttäisi tematiikkaa koordinoivan osaamiskeskuksen perustamista.

Toimenpide 35. Tuetaan lasten ja nuorten vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja ristiriitatilanteiden rakentavaa ratkaisemista.

- Toimenpide on keskeinen ja se on jo nyt osa opetussuunnitelmia. Toimenpiteeseen olisi tärkeää lisätä maininta lasten ja nuorten kanssa toimivien *aikuisien* vuorovaikutustaitojen vahvistamisesta sekä oppimisyhteisön toimintakulttuurin kehittämisestä, sillä taidot opitaan ennen kaikkea mallioppimisen sekä oppimisyhteisön toimintakulttuurin ja normien omaksumisen kautta. Aikuisen vuorovaikutustaitojen huomiointi linkittyisi luontevasti toimenpide kuuteen (6), jossa vahvistetaan *vaikutusvaltaisessa asemassa olevien tahojen tietoa julkisen keskustelun vaikutuksista väkivaltaiseen radikalisoitumiseen*. Median ja auktoriteettiasemassa olevien henkilöiden ulostulojen kautta tietyt käsitteet, narratiivit ja puhetyylit normalisoituvat ja juurtuvat osaksi yleistä keskustelukulttuuria ja siten lasten ja nuorten ajatusmaailmaa.

- Toimenpiteeseen voisi sisällyttää maininnan sovittelutoiminnasta konflikteja ratkaistaessa lasten ja nuorten kanssa (esim. Verso, Resto, Katusovittelu, kuntien omat sovittelutoimistot, jne). Sovittelutoiminnan merkitys nostettiin keskiöön myös juuri julkaistussa [toimenpideohjelmassa nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi](#). Olisi hyvä, että nämä kaksi kansallista toimenpideohjelmaa olisivat linjassa keskenään lasten ja nuorten osalta.

Toimenpide 37. Tunnistetaan mahdollinen väkivaltainen radikalisoiminen opetuksessa.

- Tämä on todella tervetullut lisäys toimenpideohjelmaan. On toivottavaa, että toimenpiteessä huomioitaisiin myös julkisissa kouluissa ja oppilaitoksissa mahdollisesti tapahtuva ideologinen (opetussuunnitelman arvojen vastainen) kasvatusta. On myös tärkeää luoda ilmoituskanava tällaisia tapauksia varten - mille taholle kollegat, huoltajat tai oppijat voivat kertoa ammattilaiseen liittyvästä huolestaan? Kasvattajat tarvitsevat osaamista ja toimintamalleja myös tilanteisiin, joissa herää huoli lapsen/nuoren kotona tai vapaa-ajalla tapahtuvasta radikalisoimisesta.

Toimenpide 38. Edistetään nuorten ja nuorten aikuisten osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan.

- Toimenpiteessä tulisi huomioida myös aikuisten vastuu nuorten mahdollisuuksien *mahdollistamisessa*. Aina ei ole kyse tiedon puutteesta vaan mahdollisuuksien puutteesta. Sen sijaan, että keskiöön nostetaan nuorten tiedottaminen, tulisi ennen kaikkea keskittyä rakenteellisen syrjinnän poistamiseen ja ennakkoluulojen purkamiseen. Vain siten kyetään muokkaamaan niitä rakenteita, palveluita, ja toimintamalleja, jotka vahvistavat tai ylläpitävät nuorten välisiä eroja toimijuudessa ja tulevaisuudennäkymissä.

Toimenpide 39. Lisätään lasten ja nuorten kokemuksia yhteisöllisyydestä ja ryhmään kuulumisesta.

- Erityisesti *syrjäytymisriskissä* olevien nuorten yhteisöllisyyden ja kuulumisentunteen vahvistaminen olisi keskeistä. Tällä hetkellä esim. Suomen harrastamisen malli tavoittaa sellaiset lapset ja nuoret, jotka jo muutenkin harrastavat ja ovat aktiivisia, muttei välttämättä heitä, jotka erilaisia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja turvallisia aikuisia ja tiloja eniten tarvitsisivat. Erityisesti tulisi kehittää sellaisia keinoja, joilla saataisiin haavoittuvaisimmassa asemassa olevat lapset ja nuoret mukaan. Järjestötoimijoilla on tässä aivan kriittisen tärkeä rooli.